MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta ta' l-24 ta' April, 2009

Rikors Numru. 60/2008

Mario Borg

vs

L-Avukat Generali

Il-Qorti:

Rat ir-rikorsipprezentat minn Mario Borg li in forza tieghu wara li ppremetta illi:

Ir-rikorrent tressaq il-Qorti fis-sena elfejn u tlieta (2003) akkuzat b`reati in konessjoni ma` l-ispacc tad-droga eroina ghall-perjodu ta` bejn Frar u l-hmistax (15) ta` April, ta` l-elfejn u tlieta (2003).

Fil-hdax (11) ta` Settembru, wara d-debita kumpilazzjoni, l-Avukat Generali pprezenta l-Att ta` Akkuza Nru. 13 tas-sena elfejn u sitta (2006) u akkuza lir-rikorrent bis-segwenti akkuzi; talli importa d-droga eroina, talli assocja ruhu ma` persuni ohra f`Malta u ma` persuni ohra barra minn Malta sabiex jimporta, jbiegh jew jittraffika d-droga eroina u talli kellu l-pussess ta` l-istess.

Pendenti l-Istruttorja, u sakemm giet pprezentata l-Att ta` l-Akkuza, meta l-unika xiehda ta` relevanza kienet dik ta` komplici, din ma setghetx titqies wehidha, imma kien hemm bzonn ta` prova ohra indipendenti biex tikkorrabora dik ix-xiehda.

Fit-tlieta (3) ta` Ottubru, elfejn u sitta (2006), dahlet *in vigore* l-emenda fil-ligi ossia l-artiklu 639(3) tal-Kodici Kriminali, bl-Att XVI ta` l-elfejn u sitta (2006) fejn il-korroborazzjoni fuq imsemmija, ma baqghetx aktar necessarja.

Naturalment dan kollu ippregudika bil-kbir lill-esponent, ghaliex l-istess esponent anke waqt il-kumpilazzjoni u sa meta huwa pprezenta l-eccezzjonijiet tieghu fil-guri kien qieghed jistrada d-difiza tieghu fuq il-pozizzjoni legali vigenti f`dak iz-zmien u ossia li x-xhud principali imressaq mill-proskuzzjoni kellha tigi kkorroborata u bl-ebda mod ragonevoli ma kien previst li ser titbiddel il-pozizzjoni legali.

In effetti minn ezami tal-process relattiv jirrizulta li in essenza x-xiehda tax-xhud imsemmija setghet kienet l-uniku prova relevanti fil-kaz.

Ghalkemm huwa palezi li l-principju ta` non retroattivita` mhux dejjem japplika f`emendi procedurali l-emenda imsemmija kellha effett fis-sustanza tal-process ghaliex irregolat b`liema mod il-gurati kellhom japprezzaw il-provi u ppregudikat il-mod ta` kif l-istess esponent kien qed jikkonduci sa mill-bidu id-difiza tieghu.

Ta` min jaghmel referenza ghas-sentenza tal-Qorti ta` l-Appelli Kriminali fl-ismijiet ***Ir-Repubblika ta` Malta vs Mahmoud Ali Amber (Dec. 28 ta` Gunju, 2007).***

F`din is-sentenza ghalkemm il-Qorti deherilha li din l-emenda kienet ta` natura procedurali, irrimarkat f`dan is-sens:

"... meta gie celebrat il-guri kien ghadu vigenti is-subartikolu tlieta (3) ta` l-artikolu 639 kif kien qabel gie sostitwit fl-elfejn u sitta (2006). Ghalhekk is-sitwazzjoni ghall-finijiet ta` dan l-appell, gie kristallizzat meta nghata l-verdett mill-gurati skond il-ligi u taht ir-regim allura vigenti. Din il-Qorti hi tal-fehma illi li kieku f`dawn ic-cirkostanzi kellha tiehu in konsiderazzjoni it-tibdil li sar fil-ligi, tista` tkun qed tippregudika l-jedd ta` l-appellant ghal smigh xieraq in kwantu is-sottomissjonijiet u l-argumenti allura maghmula kienu imfassla fid-dawl tal-ligi kif kienet dakinhar. Dan il-jedd hu protett kemm mill-Kostituzzjoni ta` Malta kif ukoll mill-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni u d-Drittijiet tal-Bniedem".

B`analogija, ghandu jinghad ukoll li bl-istess mod din l-emenda ippregudikat id-dritt tas-smiegh xieraq ta` l-esponent.

Ghalhekk jidher car li meta l-artiklu 639(3) tal-Kodici Kriminali skond id-direzzjoni ta` l-Imhallef tal-guri gie rez applikabbli retroattivament, illeda d-drittijiet fundamentali ta` l-esponent ghad-dritt ta` smigh xieraq kif kontemplat fl-artiklu 39(1), (8) tal-Kostituzzjoni ta` Malta u l-artiklu 6(1) u l-artiklu 7 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni u d-Drittijiet tal-Bniedem.

Minhabba fil-premess ir-rikorrent, qajjem referenza Kostituzzjonali a tenur ta` l-artiklu 46(3) tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

Din ir-referenza b`sentenza tal-Qorti ta` l-Appelli Kriminali ta` l-20 ta` Novembru, 2008, kienet dikjarata bhala wahda vessatorja ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi u konsegwentement giet michuda.

Il-Qorti Kriminali irregettat ir-referenza Kostituzzjonali minhabba s-segwenti ragunijiet principali.

Il-Qorti ta` l-Appelli Kriminali ghamlet referenza ghall-verbal tad-difiza ta` l-erbatax (14) ta` Jannar, elfejn u tmienja (2008) fejn id-difiza ddikjarat li qed taqbel li l-pozizzjoni legali applikabbli ghall-kaz kienet l-emenda kontenuta fl-artiklu 636(3) tal-Kodici Kriminali.

B`hekk qalet li b`dan il-fatt, ir-rikorrent kien ikkomprometta l-pozizzjoni legali tieghu.

Ir-rikorrent ma jaqbilx u jemfasizza li ma setax jaghmel mod iehor ghaliex dik kienet il-pozizzjoni legali mill-aspett tad-dritt penali. Ir-rizervi tieghu naturalment jemergu solament minn indoli ta` natura purament Kostituzzjonali li jesorbitaw il-kompetenza tal-Qorti Kriminali.

Il-Qorti Kriminali rrimarkat ukoll li l-lanjanza Kostituzzjonali ta` l-esponent tistona mal-fatt li wiehed mill-aggravji tieghu fir-rikors ta` l-appell huwa appuntu li l-Imhallef li ppresjeda l-guri naqas milli jottempora ruhu mas-subartikolu tlieta (3) kif emendat ta` l-artiklu 639.

Bid-dovut rispett din il-konsiderazzjoni ma tregix peress li fir-rikors ta` l-appell l-esponent illimita ruhu ghall-aggravji ta` natura purament penali, ben konxju li dik il-Qorti ma kellhiex il-kompetenza tissindika aggravji ta` natura Kostituzzjonali.

Il-Qorti Kriminali rrimarkat negattivament fuq it-trapass taz-zmien mid-data tal-verdett tas-sittax (16) ta` Jannar, elfejn u tmienja (2008) u r-referenza Kostituzzjonali li saret.

Anke hawn il-Qorti ta` l-Appell kienet erronja meta hadet tali fatt in konsiderazzjoni peress li l-istess rikorrent m`hu bl-ebda mod marbut b`xi termini perentorji.

Il-Qorti tal-Appelli Kriminali rrimarkat ukoll li l-esponent bl-ebda mod ma gie ppregudikat bl-emenda in kwistjoni

minhabba f`dak li jipprovdi l-proviso s-subartikolu wiehed (1) ta` l-artiklu 449 tal-Kodici kriminali li tawtorizza lill-Qorti tippermetti li l-imputat jaghmel eccezzjonijiet ulterjuri ghal raguni li tkun tqanqlet wara z-zmien.

Anke hawn il-Qorti Kriminali kienet erronja ghall-ahhar peress li l-unika eccezzjoni li seta` jaghti l-esponent kienet wahda ta` indoli Kostituzzjonali li ma setghet qatt tigi indirizzata mill-Qorti ta` l-Appelli Kriminali.

Finalment il-Qorti ta` l-Appelli Kriminali rrimarkat fis-sens li l-emenda in ezami kienet ta` natura purament procedurali u ghalhekk kellha applikazzjoni retroattiva.

Bid-dovut rispett hawnhekk il-Qorti ta` l-Appelli Kriminali dahlet fil-mertu tal-lanjanza Kostituzzjonali u ddisponiet minnha bl-aktar mod legger.

F`dan ir-rigward fil-fatt l-esponent ha l-isbriga jipprezenta nota ta` referenzi kemm ta` gurisprudenza tal-Qorti Ewropea kif ukoll nostrali in sostenn ta` l-argumenti tieghu li tidher ma nghatatx il-piz li kienet timmerita.

Ghaldaqstant l-esponent jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha tiddikjara:-

1. Li l-applikabilita` retroattiva ta` l-emenda fil-Kodici Kriminali ossia l-artiklu 636(3) tilledilu d-dritt fundamentali tieghu kif sancit taht l-artiklu 39(1)(8) tal-Kostituzzjoni ta` Malta u l-artiklu 6(1) u 7 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem.

2. Tordna li dan il-provvediment tal-ligi m`ghandux jigi applikabbli ghall-kaz odjern.

3. Finalment, taghti kwalsiasi provvediment ulterjuri necessarju li jidhrilha opportun sabiex jigu salvagwardjati d-drittijiet fundamentali u Kostituzzjonali ta` l-esponent.

Rat ir-risposta tal-Avukat Generali li in forza taghha eccepixxa illi:

Fl-ewwel lok u minghajr pregudizzju qed tigi ssolevata l-eccezzjoni tal-frivolosita u vessatorjeta tar-rikors odjern;

Dan l-istat ta` fatt u cioe` li l-kwistjoni ssolevata mir-rikorrenti f`dan ir-rikors hija frivola u vessatorju gie rivendikat mill-Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali meta f`sentenza taghha datata 20 ta` Novembru, 2008 ddikjarat li l-lanjanza kostituzzjonali ssolevata mir-rikorrenti kienet fil-fatt wahda frivola u vessatorja (sentenza tal-Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali tal-20 ta` Novembru, 2008 li qed tigi hawn annessa u mmarkata bhala Dokument AG01);

Il-kwistjoni kollha ddur fuq il-fatt dwar jekk regola procedurali tistax ikollha effett retroattiv fil-konfront ta` proceduri kriminali;

Huwa stabilit u huwa ben risaput illi regoli procedurali bhalma hi proprju r-regolament li qed jigi mpunjat mir-rikorrenti fil-kaz odjern huma regoli li jistghu jkollhom effett retroattiv;

F`dan il-kuntest l-esponenti jixtieq jerga` jaghmel referenza specifika propju ghas-sentenza li ghamlet riferenza ghaliha l-Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza fuq riferita.

Fis-sentenza, r-Repubblika ta` Malta vs Mahmud Ali Amber (App. Krim. 28/06/07) l-istess Qorti kellha dan x`tghid proprju dwar l-Artiklu li qed jigi lamentat mir-rikorrenti, u cioe` Subartiklu 3 tal-Artiklu 639 tal-Kodici Kriminali;

"Huwa car, ghalhekk, li l-principju tan-nonretroattivita` japplika biss ghad-dritt penali sostantiv u mhux ukoll ghal dak procedurali. Il-Qrati taghna kellhom diga` l-okkazzjoni li jepuraw dan il-punt, u l-linja li giet dejjem segwita hi li, bhala regola, id-dritt procedurali huwa ta` applikazzjoni immedjata, cioe` applikabbli anke ghall-proceduri li jkunu diga` gew istitwiti qabel il-bidu fis-sehh tal-"procedura" gdida ...'

L-istess Onorabbli Qorti fl-istess kaz kompliet hekk:

‘M`hemm l-ebda dubju li s-subartiklu (3) ta` l-artikolu 639 tal-Kodici Kriminali jifforma parti mid-dritt procedurali (il-‘bold’ huwa tal-esponenti) u ghaldaqstant mhuwiex applikabbli l-principju tan-nonretroattivita ...’.*

In oltre f`dan il-kaz, ta min jigi rilevat li l-istess rikorrenti accetta sa mill-bidu tal-proceduri mehuda fil-konfront tieghu, li l-istess regola kellha titqies bhala li kellha tkopri ukoll l-kaz tieghu u b`ebda punt ma ssoleva eccezzjoni tan-natura li qed jissolleva odjernament f`dan il-kaz bhal ma kellu kull dritt li jaghmel a bazi tas-subartiklu 2 tal-Artiklu 438 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta` Malta;

Minhabba f`hekk qed tigi sollevata in oltre l-eccezzjoni li r-rikors odjern huwa inammissibbli minhabba li ma gewx ezawriti r-rimedji ordinarji li kellu ghad-disposizzjoni tieghu l-istess rikorrenti;

Dan il-fatt gie ukoll rilevat sahansitra mill-Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali meta l-istess Onorabbli Qorti tal-Appell Kriminali ghamlet referenza ghall-Artiklu msemmi qabel ma ddikjarat li s-sollevazzjoni tal-eccezzjoni bhal dik odjerna hija frivola u vessatorja;

Ghar-ragunijiet premessi kif ukoll ghal kwalunkwe sottomissjoni jew prova ulterjuri li tista` tingieb quddiem din l-Onorabbli Qorti, qed jigi sottomess li dan r-rikors huwa inammissibbli u ghandu jigi ddikjarat tali minn din l-istess Qorti;

Ghaldaqstant, l-esponenti umilment jitlob lil din l-Onorabbli Qorti sabiex tichad t-talbiet kif kontenuti fir-rikors promotur bl-ispejjez kontra r-rikorrenti.

Rat l-atti tal-process kriminali (att ta` akkuza numru 13/2006) li ittiehdu fil-konfront tar-rikorrent;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esibiti;

Rat in-nota tal-osservazzjonijiet tar-rikorrenti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Illi fl-2003 ir-rikorrenti tressaq quddiem il-Qrati Kriminali akkuzat b`reati in konnessjoni ma` l-ispacc tad-droga eroina fil-perjodu ta` bejn Frar u April tal-istess 2003. Hu ghadda jury in konnessjoni ma` dawn ir-reati u b`verdett moghti fis-16 ta` Jannar, 2008, il-gurati sabu lir-rikorrenti hati. Pendenti l-jury, u precisament fit-3 ta` Ottubru, 2006 dahlet in vigore l-emenda ghas-sub artikolu (3) tal-artikolu 639 tal-Kodici Kriminali (introdotta bl-Att XVI tal-2006) li in forza taghha twarbet il-htiega ta` korroborazzjoni f`kaz li l-prova tar-reat kienet tikkonsisti fix-xhieda tal-komplici.

Ir-rikorrent jilmenta li nonostante l-fatt li din l-emenda dahlet fis-sehh <u>wara</u> r-reati li hu gie akkuzat bihom, waqt il-jury tieghu, l-Imhallef li kien qed jippresjedi, iddiriga l-gurati fit-termini tal-artikolu 639(3) kif emendata. Dan ifisser, fil-fehma tar-rikorrenti, li din l-emenda inghatat effett retrottativ bi pregudizzju ghad-drittijiet fundamentali tieghu kif sanciti fl-artikolu 39(1)(8) tal-Kostituzzjoni ta` Malta, u l-artikolu 6(1) u 7 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem.

Wara li ntemm il-jury u nstab hati kif inghad, ir-rikorrent appella mis-sentenza quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali. Pendenti is-smiegh tal-appell, ir-rikorrenti, fid-9 ta` Settembru, 2008, ipprezenta rikors quddiem dik il-Qorti li permezz tieghu talab lil dik il-Qorti taghmel referenza kostituzzjonali biex tigi mistharga l-allegazzjoni tieghu li l-applikabbilita` retroattiva tal-emenda ghall-artikolu 639 jilledi d-drittijiet fundamentali tieghu. Dik il-Qorti, b`decizjoni tal-20 ta` Novembru, 2008, filwaqt li ddikjarat li t-tqanqil tal-kwistjoni kostituzzjonali bir-rikors tad-9 ta` Settembru, 2008, hija semplicement frivola u vessatorja, cahdet it-talba.

B`dawn il-proceduri, r-rikorrent issa qieghed jitlob lil din il-Qorti tezercita l-funzjoni kostituzzjonali taghha, u tiddikjara li meta l-artikolu 639(3) tal-Kodici Kriminali, skond id-

direzzjoni tal-Imhallef tal-jury, gie rez applikabbli retroattivament, gew lezi d-drittijiet fundamentali tieghu.

Ghar-rigward r-retroattivita` ta` ligijiet penali, il-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) fil-kawza "Il-Pulizija vs Borg et", deciza fis-7 ta` Novembru, 1949, ghamlet studju interessanti dwar kif u meta emendi f`disposizzjonijiet procedurali ghandhom japplikaw retroattivament, u fl-ahhar ghamlet din l-osservazzjoni:

"Din il-Qorti hi inklinata tadotta, kif qieghda tadotta, it-teorija eklettika propunjata minn Nypels (citat fix-Chaveau u Helie, nota 1 no. 56, pag. 21) mill-Merlin (Repertoire, v Effect Retroactif, sez. III, para 8) u mill-Crivellari (Il Codice Penale, Vol. I, pag. 125), fis-sens li kwantu ghall-kwistjoni tar-retroattivita` tal-ligijiet penali ta` procedura, jehtieg li wiehed jiddistingwi bejn dawk il-ligijiet li huma prettament procedurali, cioe` ta` vera u proprja` procedura, b`mod li jkunu fattur "ordinatorium litis" biss, u dawk li huma intimament konnessi mal-"fondo della causa", b`mod li jkunu fattur "decisorium litis". Dawk ta` l-ewwel japplikaw retroattivament; l-ohrajn ma ghandhomx dan l-effett".

Aktar ricenti, l-istess Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza "Il-Pulizija vs Faenza"¸deciza fis-7 ta` Jannar, 2005, osservat *"Ferm qabel ma kellna l-Kostituzzjoni ta` l-1964, u ghalhekk ukoll ferm qabel ma` Malta rratifikat il-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, li Qrati ta` Gustizzja Kriminali taghna kienu japplikaw mhux biss ir-regola kontenuta fl-Artikolu 27 tal-Kodici Kriminali dwar it-tibdil fil-piena ghal reat partikolari, izda wkoll il-principju nullum crimen, nulla poena sine lege li minnu titnissel ir-regola konkomitanti tan-non-retroattivita` tad-dritt penali sostantiv. Dan il-principju llum jinsab kristallizzat fis-subartikolu (8) tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta kif ukoll fl-Artikolu 7 tal-Konvenzjoni Ewropea. Kif jispjegaw Ben Emmerson u Andrew Ashworth fil-ktieb taghhom Human Rights and Criminal Justice:*

"There are thus two closely connected principles underlying Article 7. The first is that the substantive criminal law should be sufficiently accessible and precise

to enable an individual to know in advance whether his conduct is criminal; and the second is that developments of the criminal law by the courts (whether through the interpretation of statutory offences, or the development of common law offences) must be kept within the bounds of what is reasonable foreseeable”.

“Huwa car, ghalhekk, li l-principju tan-non-retroattivita` japplika biss ghad-dritt penali sostantiv u mhux ukoll ghal dak procedurali. Il-Qrati taghna kellhom diga` l-okkazzjoni li jepuraw dan il-punt, u l-linja li giet dejjem segwita hi li, bhala regola, id-dritt procedurali huwa ta` applikazzjoni immedjata, cioe` applikabbli anke ghall-proceduri li jkunu diga` gew istitwiti qabel il-bidu fis-sehh tal-“procedura” gdida – ara, fost ohrajn, tnejn mis-sentenzi li ghalihom ghamel referenza l-appellant Avukat Generali, u cioe` s-sentenza ta` din il-Qorti, kellegjalment komposta, tal-24 ta` Jannar, 1989, fl-ismijiet The Republic of Malta vs Ravi Ramani u s-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tat-8 ta` Jannar, 1992, fl-ismijiet Il-Pulizija vs Lawrence Cuschieri. Jinghad “bhala regola” ghax ma huwiex eskluz li jista` jkun hemm materji, apparentement procedurali, izda li tant direttament jincidu fuq jekk att jew ommissjoni jammontawx jew le ghal reat jew fuq il-punibbilita` ta` dak l-att jew ta` dik l-ommissjoni, li ghalihom ikun effettivament applikabbli wkoll il-principju tan-non-retroattivita`”.

Fil-kawza “Ir-Repubblika ta` Malta vs Amber”, deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-28 ta` Gunju, 2007 dik il-Qorti kellha titratta appuntu l-kwistjoni tar-retroattivita` o meno tal-imsemmi artikolu 639(3) u osservat a propositu illi:

“M`hemm l-ebda dubju li s-subartikolu (3) ta` l-artikolu 639 tal-Kodici Kriminali jifforma parti mid-dritt procedurali u ghaldaqstant mhuwiex applikabbli l-principju tan-non-retroattivita`. Konsegwentement, anke fir-rigward ta` reati li sehhew qabel it-3 ta` Ottubru, 2006, fejn l-uniku xhud kontra akkuzat huwa komplici, illum l-Imhallef li jippresjedi l-guri ghandu jaghti direttiva lill-gurati biex jiznu x-xhieda tal-komplici b`kawtela qabel ma jserrhu fuqha. Naturalment l-istess jghodd ghall-Qrati tal-Magistrati, fis-

sens li l-korroborazzjoni mhix mehtiega aktar izda l-gudikant ghandu jipprocedi b`dik il-kawtela li l-kaz ikun jirrikjedi tenut kont tal-fatt li l-uniku xhud kontra l-akkuzat ikun il-komplici li jista` jkollu interess aktar minn haddiehor li jfarfar minn fuq spallejh ghal fuq spallejn l-akkuzat".

Din il-Qorti taqbel ma` dan l-insenjament, u tara li hawn si tratta minn retroattivita` ta` disposizzjoni tal-ligi dwar kif issir il-prova ta` reat, u mhux ta` jekk l-att jew omissjoni tammontax jew le ghal reat, jew dwar il-punibbilita` ta` dak l-att jew dik l-omissjoni.

L-iskop tal-protezzjoni, kif jinghad fil-ktieb *"Theory and Practice of the European Convention of Human Rights"* ta` van Dijk et (4th Edit. 2006, pagna 654), huwa *"to avoid a criminal conviction being based on a legal norm of which the person concerned could not, or at least need not, have been aware of beforehand. This condition is satisfied if the individual may know from the wording of the relevant provision and if need be, from the relevant case-law, what acts or omissions will make him liable", (*sottolinear ta` din il-Qorti). Hu car, anke minn ezami tal-gurisprudenza ricenti tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, li la l-Kostituzzjoni ta` Malta u lanqas il-Konvenzjoni Ewropea ma huma ta` ostakolu ghall-applikazzjoni b`mod retroattiv ta` regoli procedurali li jipprovdu dwar kif issir il-prova ta` dawk l-atti u omissjonijiet predeterminati bhala reati.

F`dan il-kaz imbaghad, hemm cirkostanzi ohra partikolari li jimmilitaw kontra l-akkoljiment tat-tezi tar-rikorrenti. Dan qed jinghad ghax quddiem il-Qorti Kriminali li kienet qed tistharreg il-kaz tieghu, ir-rikorrenti ddikjara li jaqbel li l-posizzjoni legali applikabbli ghall-kaz tieghu kienet l-emenda kontenuta fl-artikolu 639(3) tal-Kodici Kriminali. Fil-fatt, fl-udjenza tat-30 ta` Ottubru, 2006, fil-verbal gie registrat hekk:

"Il-partijiet qablu li x-xhieda eventwali ta` Kucuk Melek u Kandemir Nilgum Meryem ma jaqghux taht il-provvediment tal-Artikolu 30A ghalkemm huma xhieda

kompetenti u producibbli. In vista ta` dan il-qbil, Dr. Montaldo jirtira l-ewwel eccezzjoni".

"Sar qbil ukoll bejn il-partijiet li d-deposizzjonijiet ta` Kucuk Melek u Meryem Nilgum moghtija fl-inkjesta pero` konfermata minnhom fil-kumpilazzjoni huma ammissibbli pero` suggetti ghas-salvagwardji kontemplati fl-artikolu 639(3). In vista ta` dan il-qbil Dr. Montaldo jirtira t-tielet eccezzjoni".

Meta gie appuntat il-jury, izda qabel ma ssejhu l-gurati, din il-kwistjoni regghet giet mqajjma u gie registrat dan il-verbal:

"Il-Qorti gibdet l-attenzjoni tad-difensuri ghall-fatt li jidher li kien hemm malintiz meta fis-seduta tat-30 ta` Ottubru, 2006 gie verbalizzat illi l-partijiet qed jaqblu illi x-xhieda [recte: xhieda] eventwali ta` Kucuk Melek u Kandelmir Nirgum Meriann ma jaqghux taht il-provvedimenti tal-artikolu 30A u dan ghaliex mill-ezami tal-istess artikolu jidher li m`hemm xejn x`josta li stqarrijiet konfermati bil-gurament minn dawn iz-zewg xhieda li kienu involuti f`reat taht din l-Ordinanza ikunu ammissibbli bhala prova.

Il-prosekuzzjoni u d-difiza hadu notament ta` din l-osservazzjoni u jaderixxu maghha u Dr. Montaldo jzid li l-probabilita` kienet illi l-partijiet kienu qed jirreferu ghall-artikolu 30 u mhux l-artikolu 30A".

"F`kull kaz illum jirrikonoxxu li l-posizzjoni legali hi, wara l-emendi recenti, li l-posizzjoni ta` ko-awturi jew komplici tax-xhieda ta` dawn in-nies m`ghandhiex bzonn korroborazzjoni b`xi cirkostanza materjali imma l-Qorti trid twissi lill-gurati li jridu juzaw kawtela massima meta jkunu qeghdin jivvalotaw il-kredibbilita` ta` tali xhieda".

Ir-rikorrent jirrikonoxxi l-verocita` ta` dan il-verbal u jghid li ma setax jaghmel mod iehor ghaliex dik kienet il-posizzjoni legali mill-aspett tad-dritt penali; l-ilmenti tieghu issa jimergu solament minn indoli ta` natura purament kostituzzjonali.

Din il-Qorti assolutament ma taqbilx ma` dan il-kumment. Kif gia` intwera l-principju tan-non-retroattivita` ta` ligijiet penali kien jigi applikat mill-Qrati taghna ferm qabel l-introduzzjoni fl-Ordinament Guridiku Malti tar-regoli specjali intizi ghall-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem, u hu principju, kif qal Lord Mustill fil-kaz “L`Office Cherifien des Phosphates vs Yamashita – Shinnihom Steamship Co. Ltd”, deciza mill-House of Lords fl-Ingilterra fl-1994, *“the basis of the rule is no more than simple fairness”*

Il-kwistjoni dwar jekk l-emenda fl-artikolu 639(3) tistax tinghata effett retroattiv, hija mhux biss ta` indoli kostituzzjonali, izda prattikament wahda anke penali, kif jidher mill-istudju li l-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) ghamlet fil-kawza deciza f`Novembru, tal-1949 li ghaliha gia saret referenza minn din il-Qorti. Ir-rikorrenti kellu kull opportunita` jikkonstesta l-applikazzjoni tal-emenda qabel ma beda is-smiegh tal-jury, u seta`, jekk ried, jekk id-decizjoni tmur kontra tieghu, jitlob f`dak l-istadju li ssir referenza kostituzzjonali mill-Qorti Kriminali. F`dan il-kaz, ir-rikorrenti mhux biss ma qajjem ebda oggezzjoni, izda qabel u irrikonoxxa li l-emenda ghall-artikolu in kwistjoni kienet b`mod retroattiv tapplika ghal kaz tieghu. Din id-dikjarazzjoni hu ghamilha bla ebda rizervi, u la darba inkondizzjonatament ir-rikorrent accetta li s-subartikolu (3) tal-artikolu 639, kif emendat, ghandu jigi applikat fil-kaz tieghu, ma jistax aktar jilmenta mill-applikazzjoni tal-istess subartikolu.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mir-rikors ta` Mario Borg billi tichad it-talbiet kollha tieghu.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu kollha mir-rikorrenti.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------